

ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Державна підтримка малого та середнього бізнесу

Спеціальний звіт

Київ, 2015

Коротке резюме опитування:

- На думку керівників промислових підприємств, основними інструментами державної підтримки бізнесу є створення інформаційного ресурсу щодо правил та умов ведення бізнесу (69%), дерегуляція (59%) та розвиток електронного адміністрування (43,6%).
- Більшість опитаних (59,4%) вказує на необхідність створення пільгових умов для окремих галузей економіки, зокрема для сільського господарства, військово-оборонного комплексу та легкої промисловості.
- Разом з цим, 9,6% представників промислових підприємств виступають проти пільг будь-яким галузям, а решта опитаних не мають визначеної позиції з цього питання.
- Оцінка діяльності органів державної влади є низькою та становить в середньому 1,5 бали (1 – негативна оцінка, 3 – позитивна оцінка).
- Малі підприємства порівняно з підприємствами інших розмірів більше потребують спрощення доступу до державних закупівель та державних гарантій за кредитами.
- Серед великого та середнього бізнесу частка тих, хто наголошує на необхідності пільгових умов для окремих галузей промисловості більша (61,8% та 60,8% відповідно), ніж серед малого (50,9%).
- Великі підприємства оцінюють діяльність державних органів переважно негативно, в той час як серед середнього бізнесу дещо більше позитивних оцінок.

Інформація про опитування

Спеціальна частина опитування «Ділова думка підприємств», проведеного у другому кварталі 2015 року, стосувалася питань державної підтримки та оцінки діяльності державних органів. Було опитано 329 промислових підприємств 10 регіонів України¹, що представляють різні галузі промисловості: важка промисловість, машинобудування, виробництво будівельних матеріалів, харчова промисловість, легка промисловість та інші. Вибірка включає 114 малих підприємств (де працює до 50 працівників), 124 середні підприємства (51-250 працівників) та 79 великих підприємств (більш, ніж 251 працівник).

Державна підтримка бізнесу

На думку опитаних підприємців, основними напрямками державної політики для підтримки бізнесу мають бути інформування, дерегуляція та розвиток електронного адміністрування. Так, найважливішими інструментами у зазначеній сфері, згідно з думкою керівників промислових підприємств, є створення інформаційного ресурсу про правила і умови ведення бізнесу та про зміни законодавства (69% опитаних), зменшення кількості документів, необхідних для ведення підприємницької діяльності (59%) та переведення адміністративних послуг в електронний вигляд (43,6%). На важливості державної допомоги з кредитами (державних гарантій та державної допомоги у покритті ставок за кредитами) наголосили 36,4% і 22,8% респондентів відповідно, а на спрощенні доступу для малих

¹ Зокрема, в опитуванні 2-го кварталу 2015 року взяли участь підприємства Вінницької, Івано-Франківської, Львівської, Одеської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Хмельницької областей та м. Києва.

підприємств до державних закупівель – 34,5%. Залучення до державно-приватного партнерства потребує лише 10,1% опитаних підприємств. Таким чином, підприємства відходять від патерналістських поглядів на роль держави, все більше потребуючи звільнення від державного втручання у власні справи.

Рис. 1. Оцінка важливості інструментів державної підтримки

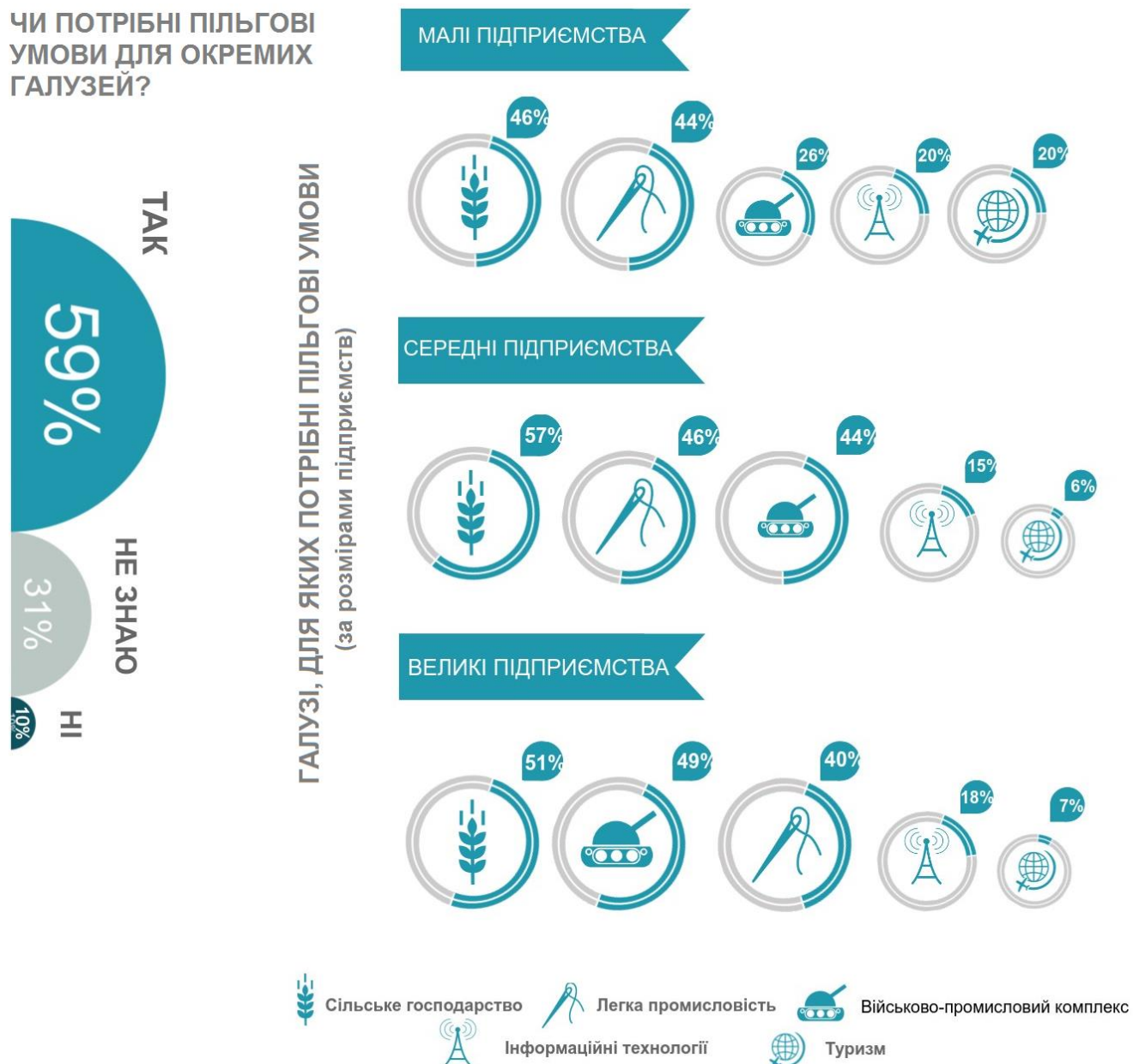

В той час як створення загального інформаційного ресурсу про правила ведення бізнесу та дерегуляція однаковою мірою пріоритетні для підприємств різних розмірів, розвиток електронного адміністрування є важливішим для великого та середнього бізнесу (51,9 та 39,5% відповідно). Малі підприємства більшою мірою потребують спрощення доступу до державних закупівель та державних гарантій за кредитами (по 44,7%), тобто залишаються більш залежними від державної політики у фінансовій сфері. На важливості спрощення доступу малих підприємств до державних закупівель також наголошує 38,7% середніх підприємств. Дещо меншою мірою ніж для малого бізнесу, але все ж важливим інструментом державної підтримки для великих підприємств є державні гарантії за кредитами (41,8% опитаних).

Пільгові умови для певних галузей?

На необхідності пільгових умов для окремих галузей промисловості наголосили 59,4% опитаних підприємств, при цьому серед великого та середнього бізнесу частка тих, хто дотримується зазначеної точки зору більша (61,8% та 60,8% відповідно), ніж серед малого (50,9%). Цікаво, що 31% опитаних менеджерів не визначилися з відповіддю, і лише 9,6% вважають, що пільги не потрібні.

Рис. 2. Необхідність пільгових умов для окремих галузей (в т.ч. за розміром підприємств)

Найбільш пріоритетними в плані пільг є сільське господарство (54,3% опитаних), військово-промисловий комплекс (46% опитаних) та легка промисловість (39,5%). Вибір агропромислового сектора як сфери, що потребує спеціальних умов значною мірою збігається з політикою держави у цьому питанні. Малі, середні та великі підприємства

переважно однаковою мірою відзначають важливість преференцій для сільського господарства та легкої промисловості. Разом з тим, лише для 25,8% малих підприємств військово-промисловий комплекс є пріоритетним в плані пільгових умов, на відміну від груп великого та середнього бізнесу, для яких відповідні частки становлять 43,5% та 49,1%.

Оцінка діяльності державних органів

Орієнтація підприємств на зменшення державного втручання в справи бізнесу, через реформи дерегуляції та переведення адміністрування в електронну форму, супроводжується низькою оцінкою діяльності державних органів. Так, більше половини опитаних менеджерів негативно оцінили діяльність митної та фіскальної служб (55,9% та 54,1% відповідно). Також, 48,8% підприємців негативно оцінили діяльність Державної регуляторної служби України, 48,2% - Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. Позитивні оцінки зазначеним державним органам дали менше 10% опитаних (найменше – Міністерству економічного розвитку та торгівлі України – лише 4,5% підприємств). Загалом, оцінка діяльності кожного органу є низькою та становить в середньому 1,5 бали, де 1 – негативна оцінка, 3 – позитивна оцінка.

Рис. 3. Оцінка діяльності державних органів

Переважно негативно діяльність органів влади оцінили великі підприємства (понад 50% незадоволених роботою кожного органу), при цьому найбільше невдоволених діяльністю митної (63,6% опитаних) та фіскальної (58,8%) служб. Більш поміркованими виявилися малі підприємства, даючи здебільшого нейтральні оцінки органам державної влади (за виключенням Державної фіскальної служби: її роботу негативно оцінили 50% менеджерів малих підприємств). Незважаючи на негативні оцінки діяльності органів влади, частка середніх підприємств, які оцінили їх роботу позитивно, є вищою порівняно з підприємствами інших розмірів. Так, 20,5% середніх підприємств задоволені діяльністю Державної митної служби, по 15% – діяльністю регуляторної та фіскальної служб, тоді як серед малих та великих підприємств позитивні оцінки відповідним органам дали менше 10% опитаних.